

Nasjonale retningslinjer
for bruk av autobelay fra
Norges klatreforbund

VISJON

Norges klatreforbunds visjon er; *bakkefall som skyldes at klatrer har glemt å feste seg i autobelay skal ikke forekomme*. For å nå denne visjonen vil vi invitere med oss både klatresenter, klatreklubber og enkeltklatrere til å gjøre en felles innsats for å nå visjonen. Norges klatreforbund forstår at noen av tiltakene vil ta noe tid å innføre som for eksempel falldempende gulv og at autobelayklatring foregår på egne vegger/områder som er forbeholdt dette, mens andre håper vi at blir innført straks.

Akkurat nå er vi dessverre langt unna å nå vår visjon. Ulykkestallene øker jevnt, og dette er ofte svært alvorlige ulykker, noen ganger med livstruende skader. Denne utviklingen må stoppes! Ulykkesdatabasen viser at klatring på autobelay er den klatredisiplinen som frembringer de fleste alvorlige klatreulykkene innendørs. Om utviklingen ikke reverseres er vi redd at vi innen kort tid vil oppleve den første dødsulykken grunnet glemt innfesting under klatring på autobelay i Norge. Vi var svært nære at dette skjedde i januar 2024. Dette har allerede skjedd internasjonalt, og vi ønsker for enhver pris å unngå dette her hjemme.

Visjon: bakkefall som skyldes at klatrer har glemt å feste seg i autobelay skal ikke forekomme.

OPPLÆRING OG KOMPETANSE

Norges Klatreforbund har utviklet en standardisert opplæring for alle som skal klatre på autobelay, og opprettet et eget kompetansebevis for dette i brattkompetanse.no – Autobelaykort. [Her finner du informasjon om autobelaykortet på Brattkompetanse.no](#) og [her finner du kursmalen](#).

Vi anbefaler alle klatreanlegg å tilby opplæring og kreve minimum Autobelaykort for å klatre på autobelay. Opplæring i bruk av autobelay skal også være integrert i alle klatrekurs som leder fram til toptaukort eller brattkort.

RETNINGSLINJER FOR KLATREANLEGG

Norges klatreforbunds anbefalte retningslinjer er at alle klatreanlegg som tilbyr klatring på autobelay organiserer tilbudet på følgende måte:

- Alle linjer for autobelayklatring har store sperreseil med informasjon om å huske å feste seg inn og kameratsjekk. Seilene er rektangulære med minimumshøyde 150 cm og minimumsbredde lik avstanden mellom boltelinjene. Seilene er så store at to naboseil står skulder til skulder.
- Alle startklatretak er fullstendig skjult bak sperreseilene slik at det er umulig å klatre i veggen når sperreseilet er oppe. Det er heller ingen klatretak tilgjengelige på naboruter, jfr. første kulepunkt. Det må gjøres umulig å klatre på rutene ved oppslått sperreseil selv om klatrer aktivt skulle prøve å gjøre det.
- Alle rutesettere har fått opplæring og forståelse for nødvendigheten av punktet over. Det inkluderes også som en del av rutesetterinstruksen.
- Det er umulig å feste autobelaykarabineren noe annet sted enn i sperreseilet eller i klatreselen.
- Autobelayklatring foregår på egne vegger/områder som er forbeholdt dette¹. Det er ingen linjer for ledklatring/topptauklatring i nærheten av linjene for autobelay. Dette må være med i planleggingen av nye klatreanlegg.
- Kortslynger som klatrer kan feste seg inn i dersom innfesting er glemt bør være i den øvre delen av veggen, men ikke i nedre del. Fjern f.eks. de to-tre første kortslyngene, men la det henge kortslynger videre opp.
- Ha rutiner for avsperring når autobelayen tas ned for service eller lignende.
- Klatring på autobelay uten tilsyn tillates kun for personer som har gjennomført standardisert opplæring og har fått utstedt Autobelaykort, Topptaukort eller Brattkort.
- Kameratsjekk gjøres obligatorisk før klatring på autobelay i tillegg til selvsjekken. Klatrevakter følger med og sier fra hvis de ser klatrere som ikke gjør kameratsjekk. På denne måten bygger

senteret en sikkerhetskultur som normaliserer kameratsjekken før klatring på autobelay.

- Anlegget godtar ikke klatring på autobelay dersom man er alene i hallen.
- Anlegget godtar ikke klatring med lyd på øret. Det spilles heller ikke høy musikk over høytaleranlegget.

Info: Det finnes i dag spesialutviklede klatregulv som kollapser og absorberer energi dersom klatrer faller fra stor høyde. Disse beskytter mot store skader og død ved fall fra høyder opp til 16,5 meter. Selv om disse ennå ikke er vanlige i bruk, bør det vurderes å installere denne type gulv under det dedikerte området for autobelayklatring.

RETNINGSLINJER FOR KLATRERE

Norges Klatreforbunds anbefaler følgende retningslinjer for alle som klatrer på autobelay:

- Gjør det til en rutine og god vane å få en naboklatrer til å gjennomføre en kameratsjekk av deg etter at du har gjort selvsjekken. Spør noen i nærheten, og still villig opp om du blir spurt om å ta kameratsjekk på noen andre. Kameratsjekk på autobelay består av å sjekke at selen sitter korrekt, samt at karabineren fra autobelayen er festet i sentralløkka og er låst.
- Gjennomfør alltid en funksjonstest før du begynner å klatre på autobelay. Etter at du har festet deg inn i karabineren drar du ut litt slakk og slipper båndet. Du får da kontrollert at autobelayen strammer inn båndet når du klatrer.
- Du kan også teste bremsefunksjonen ved å klatre et par meter opp fra bakken og slippe deg ned igjen. Etterpå kan du klatre videre helt til topps.
- Følg retningslinjene og reglene til klatrehallen. Klatre aldri ruter/linjer som ikke hører til/topper ut ved autobelayen du er innkoblet i. Klatre aldri for langt til siden for linja, dette for å unngå pendelfall.
- Hvis noe uventet skjer, ikke få panikk, men vurder situasjonen. Kanskje kan du klatre rolig og kontrollert ned til bakken, eller feste deg inn i en kortslynge i veggen?

¹ Inntil man har fått etablert egne soner for autobelayklatring gjør man gjennom ruteskruing og

andre tiltak det ulogisk å klatre på naboliner til autobelay.

- Ta en titt ned på selen og forsikre deg om at innfestingen er i orden før du slipper deg kontrollert ned fra veggen.
- Sjekk at landingsområdet ditt er fritt for personer hvis du skal slippe deg kontrollert ned. Gi beskjed hvis noen står i veien.
- Bruk alle sansene dine, inkludert øyne og ører når du klatrer. Ikke blokker høresansen din med musikk på øret. Det både distraherer deg, og gjør at du ikke hører om noen prøver å rope livsviktig informasjon til deg.
- Husk alltid å feste karabineren i sperreseilet etter endt klatring. Ikke fest den andre steder enn i sperreseilet, heller ikke midlertidig. Slipp ikke båndet med karabiner opp til trommelen.

BEGRUNNELSE FOR ANBEFALINGEN

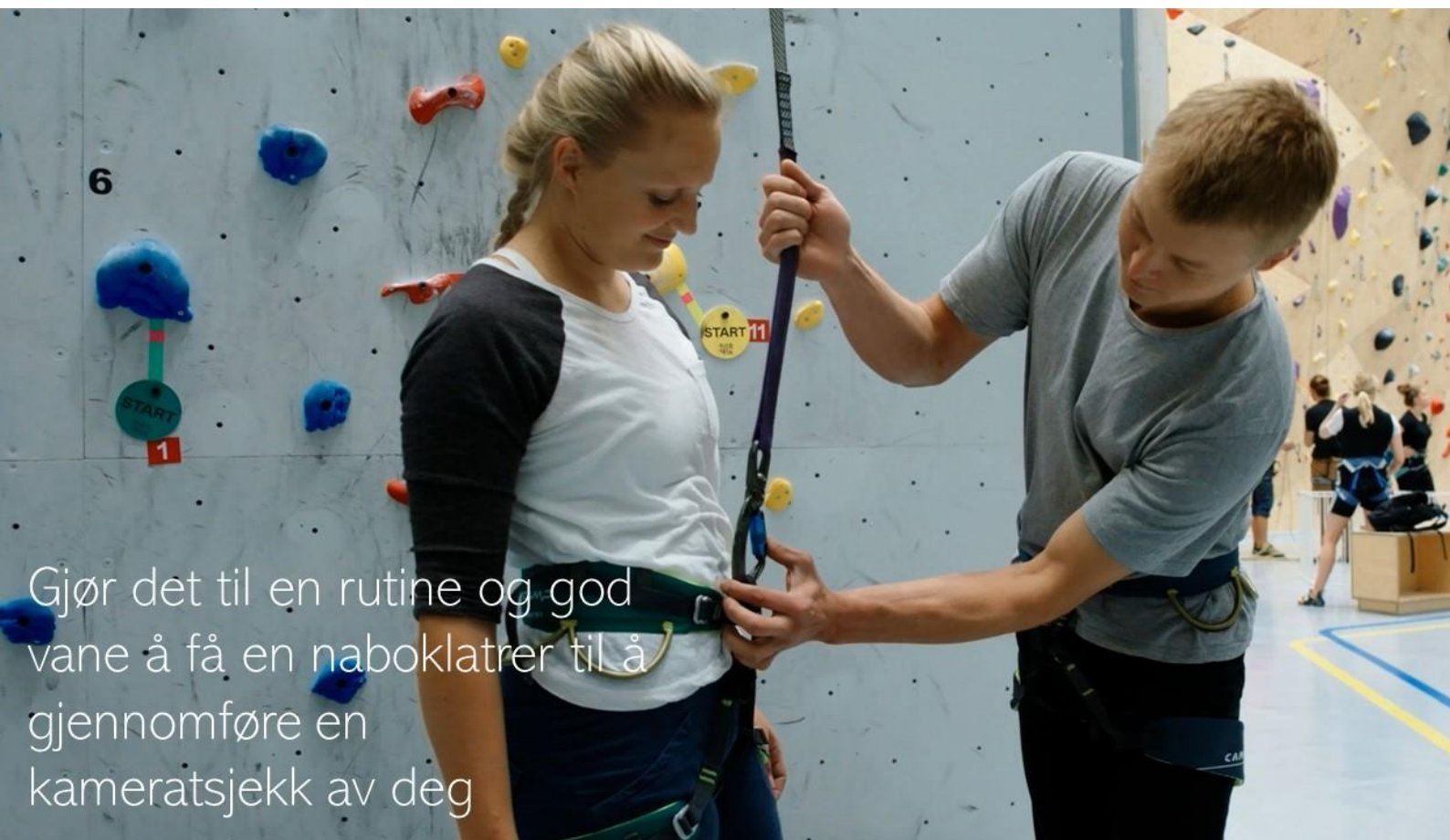
Ulykkehistorikk: De første registrerte ulykkene fra klatring med autobelay i Norge stammer fra 2015. Dette året registrerte vi også den første hendelsen hvor en klatrer glemte å feste seg inn i karabineren før klatring, og dermed i praksis frisolerte klatreruta uten å være klar over det selv. Fallet fra 6-7 meters høyde resulterte i store/komplekse brudd i høyre og

venstre hæl, samt kompresjonsfraktur av en lumbalvirvel i ryggsoylen.

De neste årene ble det registrert flere tilfeller hvor klatrer glemte å klippe seg inn i autobelayen.

Noen av disse hendelsene resulterte ikke i skader fordi klatrer eller andre oppdaget hva som hadde skjedd før en ulykke inntraff. Andre hendelser resulterte i alvorlige skader som i Orkanger i 2016. Her falt klatrer i bakken fra 10 meters høyde. Resultatet ble omfattende beinskader/beinbrudd. Begge hælene ble knust. Det var flere bruddskader i begge leggene, brudd i høyre tommel. Klatrer punktete begge lungene og ryggskader som medførte at fire ledd i ryggen måtte avstives.

En åpenbar forskjell mellom klatring på autobelay og klatring med tau er at kameratsjekken, som er grundig innarbeidet i tauklatring, ikke er like innlysende eller logisk ved klatring på autobelay. En skal da tross alt «bare» feste seg inn i en karabiner, og hvem som helst kan jo klare noe så enkelt. Men ulykkesstatistikken viser at nettopp denne enkle prosedyren glemmes overraskende ofte, med bakkefall og påfølgende skader som resultat. Med

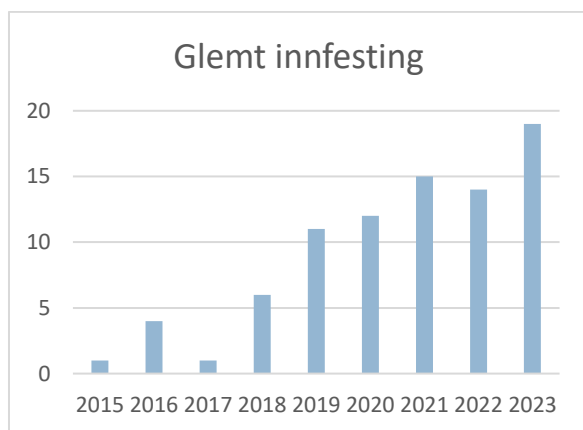

denne bakgrunnen publiserte NKFs sikkerhetskomite fagartikkelen «Når hjernen er alene» i 2017.

[Artikkelen er tilgjengelig her.](#) Denne ble fulgt opp av en ny fagartikkel «Autobetray» i 2018. [Den er tilgjengelig her.](#)

Ulykker har fortsatt å skje, hvor klatrer glemmer å feste seg inn. Vi kjenner i dag bedre til hvilke mottiltak som har effekt for å forhindre dette enn i starten, og anbefalingen er basert på denne akkumulerte kunnskapen vi har tilegnet oss i løpet av 9 år med registrerte autobelayhendelser.

I skrivende stund er det registrert 135 hendelser med autobelay på www.ulykkesdatabasen.no, inkludert hele 83 hendelser av frisoering hvor klatrer har glemt å feste seg inn. I halvparten av hendelsen har feilen blitt oppdaget av klatrer eller andre i lokalet, og situasjonen har ikke resultert i ulykke, mens i den resterende halvparten (42 tilfeller) har det endt med bakkefall. Av bakkefallhendelsene har 20 resultert i ryggskader (brudd/brist i virvel) eller alvorligere. Vi vet videre at det har skjedd flere hendelser med autobelay enn det som er rapportert inn. Disse urapporterte hendelsene går da dessverre ikke inn i det datagrunnlaget som brukes i vårt ulykkesforebyggende arbeid. Vi oppfordrer alle til å rapportere inn hendelser i ulykkesdatabasen slik at vi får et så godt datagrunnlag som mulig.

Antall glemte innfestinger per år som er registrert i ulykkesdatabasen.no. Tallene er ikke komplette grunnet hendelser som ikke er meldt inn, så det reelle tallet er høyere enn grafen viser.

Vi har dessverre ikke klart å stoppe eller snu ulykkestrenden for autobelay gjennom opplysningsarbeid. Risikoen er skjult når systemet er tilsynelatende så enkelt og trygt. Det er den menneskelige faktor med fraværet av kameratsjekk

som kontrollinstans som virker inn og skaper ubalanse i risikolinkingen. Vi må jobbe systematisk og målbevisst både mot de som skal klatre på autobelay, men også sikre at tilbydere av klatringen er seg sitt ansvar bevisst og gjør de de kan for å minimere risikoen for å glemme å feste seg inn.

Det er raskt gjort å peke på den enkelte klatrer som har glemt det eneste som man må huske – å feste seg inn. Klatrere klandrer også raskt seg selv for å ha glemt noe så elementært som å feste karabineren inn i selen. Men i et større perspektiv når vi ser på omfanget av problemet, og hvor mange som får sin livskvalitet permanent redusert av å ha falt i bakken tyder dette i retning av at vi har utviklet og bruker et system som inviterer til å gjøre livsfarlige feil. Produktkontrolloven er krystallklar på at det er tjenestetilbyder (klatreveggeier) sitt ansvar å kartlegge risiko og minimalisere/fjerne den risikoen som er forbundet med den forbrukertjenesten (klatring på autobelay) som tilbys.

Dersom vi hver gang en ulykke skjer, legger skylden for ulykken på den enkelte klatrer som har gjort en feil, hvordan kan vi da bygge en sunn sikkerhetskultur? Med en slik tilnærming til problematikken fraskriver vi oss ansvaret for å finne gode og kollektive løsninger for å eliminere risiko, og kommer ikke videre i sikkerhetsarbeidet. Ingen klatrere kommer til klatresenteret med en målsetning om å falle ned og skade seg selv. Dersom vi aksepterer dette utgangspunktet er vi nødt til å behandle personlige feil som blir gjort i klatreveggen som symptomer på et dypere problem og handle deretter. Den totale mengden personlige feil tilsier at vi står ovenfor en systemsvikt. Det er både lov og nødvendig å endre vår tilnærming og holdning til problematikken omkring klatring på autobelay.

Opplæring: En kartlegging gjort av NKF i 2023 viser store variasjoner i hva som gis av opplæring og kreves av kompetanse for å få klatre på autobelay i ulike klatresentere. Et strakstiltak som allerede er nevnt er å standardisere opplæringen og kunne dokumentere at opplæring er gitt i form av Autobelaykort. Slik vil veggeier kunne dokumentere at nødvendig og tilstrekkelig opplæring er gitt til bruker av autobelay, jfr. Produktkontrolloven.

Klatrere som har opplevd å klatre usikret forteller at de har vært 100% sikre på at de har festet seg inn og sjekket seg selv.

HVORFOR GLEMMER KLATRERE Å KLIPPE SEG INN?

Det er lett å tenke at glemt innfesting skyldes slurv. Mønsteret i ulykkene tyder imidlertid på at det er ikke klatrer som slurver, men hjernen som er utsatt for kognitive bias, eller gjør systematiske feil. Klatrere som har opplevd å klatre usikret forteller at de har vært 100% sikre på at de har festet seg inn og sjekket seg selv. Alvorlige autobelay-ulykker skjer uavhengig av erfaringsnivå, og skjer der med også moderat til erfarne klatrere

I 2024 skrev sikkerhetskomitéen en fagartikkel om hvorfor en glemmer å klippe seg inn. [Den er tilgjengelig her.](#)